

Justisdepartementet Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Sendt pr. e-post til: lovavdelingen@jd.dep.no

Deres ref.
201108895 EP PSW/HEK/bj

Vår ref.
Sak nr: 12/270-3
Saksbehandler: Morten Grandal
Dir.tlf: 466 28 001

Dato:
18.04.2012

Høringsuttalelse - EU-kommisjonens anbefaling om adgang til å opprette og benytte grunnleggende betalingskonto (2011/442/EU)

Jeg viser til Justisdepartementets høringsbrev av 30. januar 2012 angående EU-kommisjonens anbefaling om adgang til å opprette og benytte grunnleggende betalingskonto (2011/442/EU). Høringsfristen er 30. april 2012.

Anbefalingen er sendt på alminnelig høring, og det bes om høringsinstansenes syn på hvorvidt anbefalingen tilsier at det bør foreslås endringer i relevant norsk regelverk, og eventuelt hva slike endringer bør gå ut på.

Jeg støtter på generelt grunnlag EU-kommisjonens anbefaling. Det er viktig at alle forbrukere har adgang til å opprette og benytte en betalingskonto. Dette er helt grunnleggende for å kunne ta del i samfunnet, og det er derfor viktig at forbrukerne gis rett til en betalingskonto. I Norge er forbrukerne gitt en slik rett i finansavtaleloven § 14, slik det er vist til i høringsbrevet. Bestemmelsens første ledd lyder:

"Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester på vanlig vilkår."

I anbefalingens preambel pkt. 7 er det imidlertid presisert at medlemsstatene bør sikre at forbrukerne får mulighet for å få en betalingskonto uansett deres finansielle situasjon som f. eks. arbeidsløshet eller personlig konkurs. I anbefalingen artikkel ("afdeling") II nr. 2 heter det i siste setning: "*En sådan ret bør kunne udøves uanset forbrugerens økonomiske situation.*" Dette reiser etter mitt syn spørsmål om hvorvidt finansavtaleloven § 14 er i samsvar med anbefalingen på dette punkt. Spørsmålet er om en finansinstitusjon vil ha "saklig grunn" til å nekte en forbruker med svak økonomi å opprette en betalingskonto, jf. § 14.

Generelt må kravet til "saklig grunn" i finansavtaleloven § 14 forstås strengt. Etter forholdene kan det regnes som saklig grunn å nekte mottak av et innskudd eller å utføre et betalingsoppdrag når f. eks. (jf. NOU 1994: 19 s. 113):

- en mindre institusjon blir bedt om å ta imot et uvanlig stort innskudd eller et

innskudd i fremmed valuta.

- institusjonens vedtektsfestede formål er avgrenset til å motta innskudd fra en krets av personer som er avgrenset ut fra geografisk bosted.
- kunden har begått svik mot institusjonen eller institusjonen har mistanke om at midlene stammer fra alvorlige straffbare forhold.

I Ot.prp. nr. 41 (1998-1999) s. 97-98 heter det f. eks. at det ikke vil være saklig grunn til å avvise en kunde at denne er utlending. Videre er det vist til at hvitvaskingsforskriften § 6 pålegger finansinstitusjoner å avvise kunder ved mistanke om hvitvasking av penger. Departementet understreket at avvisning etter hvitvaskingsforskriften skal skje på det grunnlag at det er fremlagt manglende eller mangelfull legitimasjon.

Kravet til "saklig grunn" har også vært behandlet i Bankklagenemnda (nå Finansklagenemnda). Jeg nevner her sak 2010-173, som gjaldt spørsmål om Skandiabanken hadde saklig grunn til å nekte en diplomat ved en ambassade i Norge å opprette en innskuddskonto i banken, jf. fil § 14. Diplomaten hadde ikke norsk personnummer, men var tildelt D-nummer. Skandiabanken viste til at de ikke har filialer, og at de derfor var nødt til å kjøpe tjeneste om lovpålagt identitetskontroll (pga. hvitvaskingsreglene) av Posten, og at dette utgjorde en saklig grunn til å nekte diplomaten å opprette konto.

Bankklagenemnda kom enstemmig til at banken ikke hadde saklig grunn til å nekte diplomaten å åpne konto i banken, jf. § 14. Den omstendighet at en person ikke har norsk personnummer gir ikke saklig grunn til å nekte kontoåpning.

I en tolkningsuttalelse fra Lovavdelingen datert 12. februar 2001 (saksnummer 2001/1428 EO EHV), heter det at:

"Lovavdelingen antar at det generelt ikke kan anses som saklig grunn for å nekte å åpne konto eller å utføre betalingsoppdrag at kunden har fått gjeldsordning eller har økonomiske problemer. [Min understrekning.] Vi kan vanskelig se at slike forhold i seg selv kan medføre noen økonomisk risiko for institusjonen dersom det bare er tale om å åpne en vanlig konto og å utføre betalingsoppdrag på vanlige vilkår.

Derimot må banken i slike tilfeller etter omstendigheter kunne nekte å utstede betalingskort, opprette kredittordninger eller utstede sjekker i tilknytning til kontoen. Institusjonen vil selvsagt også kunne nekte å utføre et betalingsoppdrag dersom det ikke er tilstrekkelig dekning på betalerens konto."

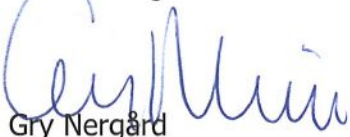
Videre:

"Dersom kunden tidligere har begått straffbare forhold i tilknytning til sitt kundeforhold med institusjonen, eller har utvist svik mot denne, kan det etter forholdene anses som saklig grunn, jf. NOU 1994: 19 s. 113. At kunden tidligere har hatt overtrekk på sin konto i institusjonen, kan etter omstendighetene være straffbart etter straffeloven eller sjekkloven. Det må

imidlertid antas at mindre omfattende overtrekk ikke gir institusjonen rett til senere å nekte å motta innskudd eller betalingsoppdrag fra kunden."

På bakgrunn av ovennevnte rettskilder forstår jeg det slik at kravet til "saklig grunn" i finansavtaleloven § 14 ikke gir hjemmel for å nekte en forbruker å opprette en betalingskonto fordi forbrukerens økonomi er vanskelig. Jeg antar således at § 14 er i samsvar med anbefalingen hva gjelder rett til betalingskonto uavhengig av forbrukerens økonomiske situasjon. Det bør imidlertid vurderes å innta et tillegg i § 14 om at forbrukerens økonomiske situasjon normalt ikke vil utgjøre saklig grunn til å nekte innskudd eller utføre betalingstjenester.

Med vennlig hilsen

Gry Nergård
forbrukerombud